

Francúzska noblesa a ruská velkolepost'

MARIUS PETIPA

* 11. marca 1818 Marseille, Francúzsko - † 14. júla 1910 Gurzuf, Rusko

Tanečník a choreograf Marius Petipa bol jednou z najvýznamnejších osobností v oblasti klasického baletu – je právom nazývaný „otcom ruského baletu“. Francúz, ktorého život a kariéra sú späté s Ruskom, rozvinul nový štýl grand ballet a zanechal obrovské dedičstvo, žijúce dodnes.

Victor Marius Alphonse Petipa sa narodil v Marseille ako syn tanečníka a baletného majstra Jeana Antoina Petipu, jeho brat Lucien Petipa bol známy tanečník. Balet študoval od detstva u svojho otca a neskôr u legendárneho majstra Augusta Vestrisa. Tanečne debutoval v otcovom baleta v divadle La Monnaie v Bruseli v roku 1831. V rokoch 1838 – 1846 pôsobil ako tanečník a choreograf v divadlach v Bordeaux, Nantes, New Yorku, Paríži a v Madride, kde uvádzal prvé vlastné balety. V roku 1847 odišiel na pozvanie vedenia cárskych divadiel do Petrohradu, kde sa zažala odvíjať jeho takmer šesťdesiatročná kariéra najvýznamnejšieho choreografa Európy 19. storočia. Počas rokov 1847 – 1869 stvárnil v Petrohrade množstvo postáv, vrátane Luciana (Paquita), Phoeba (Esmeralda), Fausta (Faust), Konráda (Korzára). Na scénu do petrohradského Veľkého divadla (neskôr Mariinské divadlo) v roku 1847 prenesol balet Paquita. Od roku 1862 bol interným choreografom a v rokoch 1869 – 1903 hlavným choreografom Petrohradského baletného súboru. Od roku 1871 do roku 1903 zastával miesto hlavného baletného majstra cárskych divadiel. Jeho tvorba bola ohromujúca, je autorom baletných klenotov, akými sú napríklad: Dcéra faraóna (1862), Kráľ Kandaul (1868), Don Quijote (1869 – Moskva, 1871 – Petrohrad), Bajadéra (1877), Talizman (1889), Spiaca krásavica (1890), Labutie jazero (1895 vytvorené v spolupráci s L. Ivanovom), Zastávka kavalérie (1896), Raymonda (1898) a mnohé ďalšie. S Čajkovským spolupracoval na tvorbe Luskáčika (1892) a podľa jeho poznámok a komentárov ho dokončil asistent Lev Ivanov. V rokoch 1855–1887 pedagogicky pôsobil v Petrohradskom divadelnom inštitúte.

Vytvoril takmer šesťdesiat baletov, z ktorých sa mnohé dodnes hrajú v pôvodnej choreografii alebo sú východiskom pre nové naštudovania baletných inscenácií. Zaslúžil sa o uvedenie všetkých troch Čajkovského baletov, taktiež baletov Alexandra Glazunova: Raymonda (1898), Ročné obdobia (1990) a Úklady a láska (alebo Triky lásky, Damisino trápenie, 1900). Úspešná bola aj jeho spolupráca so skladateľmi Ludwигom Minkusom, Riccardom Drigom a Cezare Pugnim, z ktorej vzišli balety Dcéra faraóna (1862), Don Quijote (1896), Camargó (1882), Bajadéra (1877), Talizman (1889), Prebudenie Flóry (1894) a Harlekínove milióny (1900).

Marius Petipa mal veľkú zásluhu aj na oživení diel iných baletných majstrov – baletov Korzára, Giselle, Esmeralda, Coppélia. Ruský balet ovplyvnil nielen ako choreograf, ale aj ako pedagóg na petrohradskom baletnom učilišti. Petipa vybudoval baletný súbor, ktorý patril a ešte vždy patrí medzi najlepšie baletné súbory sveta. Bol hlavným predstaviteľom zlatého veku ruského baletu a mal neoceniteľný prínos pri budovaní Petrohradu ako uměleckého centra, ktoré konkurovalo veľkým hlavným mestám Európy.

História uvádzania Petipových diel na Slovensku súvisí so vznikom profesionálnych baletných súborov – Baletu Slovenského národného divadla (1920) a baletu Štátneho divadla v Košiciach (1945). Inscenovania Petipových baletov sa v slovenských divadlach zhstili počas storočnice nášho baletu významní choreografi, akými boli: Achille Viscusi, Václav Kalina, Marta Aubrechtová, Rudolf Macharovský, Stanislav Remar, Jozef Zajko, Rafael Avnikjan, Vasily Medvedev, Vladimír Malakhov, Jozef Dolinský, Jozef Dolinský ml., Maximilián Froman, Marilena Halászová, Andrej Halász, Miroslav Kúra, Oldřich František Bernatík, Juraj Goga, Natália Horečná, Juraj Kubánka, Mykhailo Novikov, Ondrej Šoth, Liudmyla Zhytnyкова, Bachram M. Juldašev a ďalší.

200

© Výstavu pripravil Divadelný ústav, 2017.

Autorky výstavy: Monika Čertežní a Eva Gajdošová. Grafické riešenie: Viera Burešová.

Jazyková redaktorka: Hana Rafčíková.

Odborná spolupráca: Frederika Čujová, Alžbeta Vakulová, Martin Timko, Silvia Kapráliková, Ingrid Karkalíková a Dana Michlíková.

Fotografie: Mária Litavská, Ondrej Béreš, Jozef Vavro, Jozef Marčinský, René Miko, Otakar Nehera, Gejza Podhorský, Jozef Vavro, Katarína Marenčinová, Jana Nemčoková, Peter Brenkus, Ctibor Bachratý a Archív Divadelného ústavu a Slovenského národného divadla.

Slovenské národné divadlo, 1950
Trúda Tašká, Stanislav Remar

Slovenské národné divadlo, 1950
Trúda Tašká, František Dvorský

Štátne divadlo Košice, 1958
Juraj Colombo, Dana Martinčová, Čaba Sekereš,
Hilda Kmecová Hauptová

Slovenské národné divadlo, 1980
Ján Haľama, Gabriela Záhradníková

Slovenské národné divadlo, 1980
Libor Vaculík

Slovenské národné divadlo, 1995
Lívia Hýlová, Roman Lazík

Štátne divadlo Košice, 1989
záber z inscenácie

Štátne divadlo Košice, 1989
Erika Lišková, Eugen Šoltis

Léo Delibes **COPPÉLIA**

Slovenské národné divadlo, 1970
Ján Haláma, Žofia Červeňáková

Ludwig Aloisius Minkus **DON QUIJOTE**

Slovenské národné divadlo, 2002
Irina Čierniková, Juraj Vasilenko

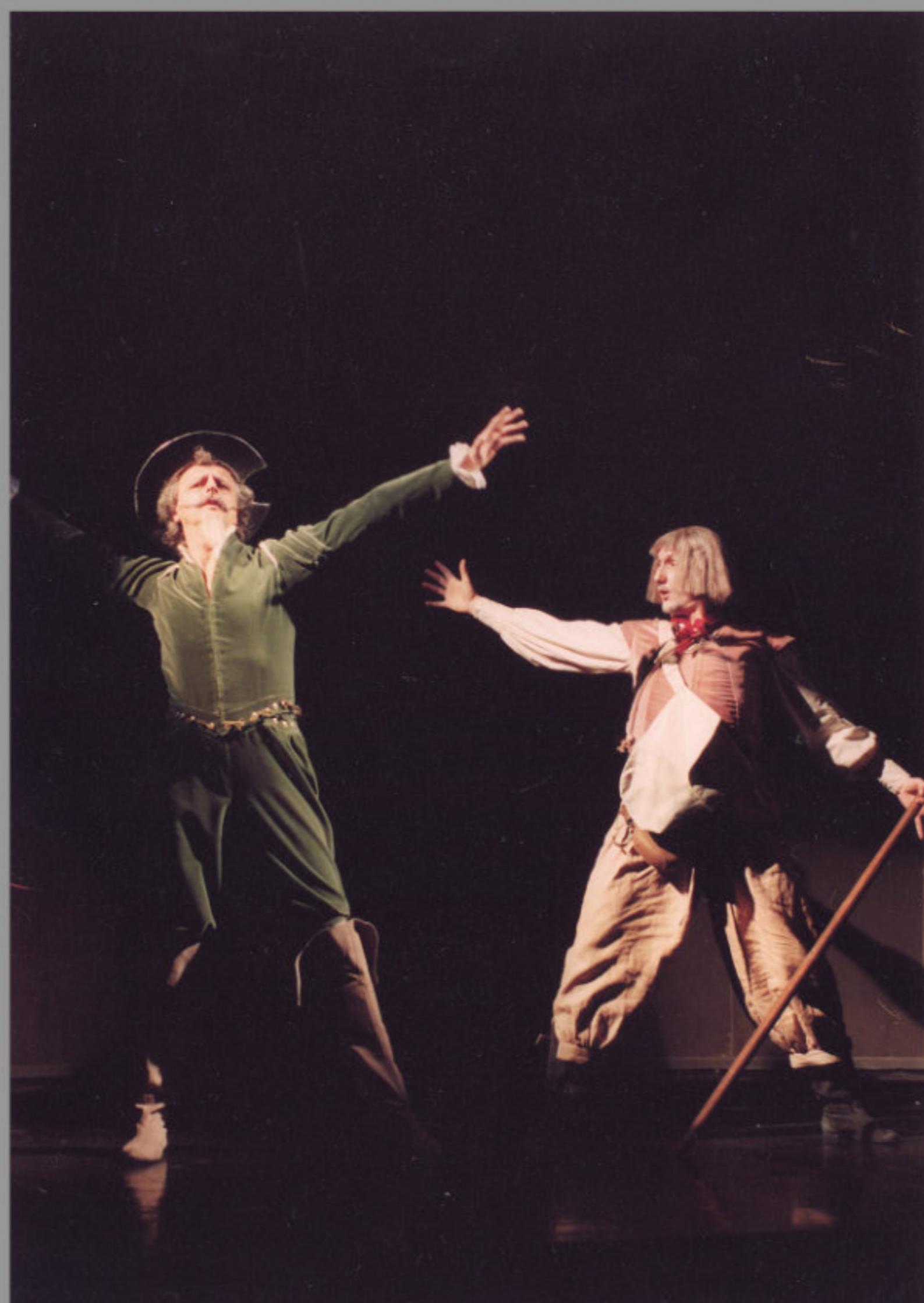
Slovenské národné divadlo, 2002
Nikoleta Stehlíková, Jozef Dolinský ml.

Slovenské národné divadlo, 2002
Vladimír Kotrbanc, Peter Dúbravík

Štátne divadlo Košice, 2003
Liudmyla Vasylyeva, Vasyl A. Sevastyanov

Štátne divadlo Košice, 2003
Oleksandr Khablo, Dušan Huraj

Slovenské národné divadlo, 1956
Jozef Zajko

Slovenské národné divadlo, 1956
Gusta Herényiová, Vladimír Marek

Slovenské národné divadlo, 1966
Florentína Lojeková, Ondrej Halász

Adolphe Charles Adam **GISELLE**

Slovenské národné divadlo, 1975
záber z inscenácie

Slovenské národné divadlo, 2016
návrhy kostýmov Luca Dall'Alpi

Slovenské národné divadlo, 1990
Viera Zlochová

Slovenské národné divadlo, 1956
Tamara Isičenko, Jozef Zajko

Štátne divadlo Košice, 1965
Jana Gogová, Andrej Halász

Adolphe Charles Adam **GISELLE**

Štátne divadlo Košice, 1965
Ján Žilák

Národné divadlo v Košiciach, 1950
návrh scény Ladislav Šestina

Národné divadlo v Košiciach, 1950
Hilda Kramolišová, Ján Haupt

200

Národné divadlo v Košiciach, 1950
Eliška Slancová

Štátne divadlo Košice, 1965
Jozef Tkáč

Slovenské národné divadlo, 2016
návrhy kostýmov Luca Dall'Alpi

Slovenské národné divadlo, 2016
Tatum Shoptaugh, Igor Leushin

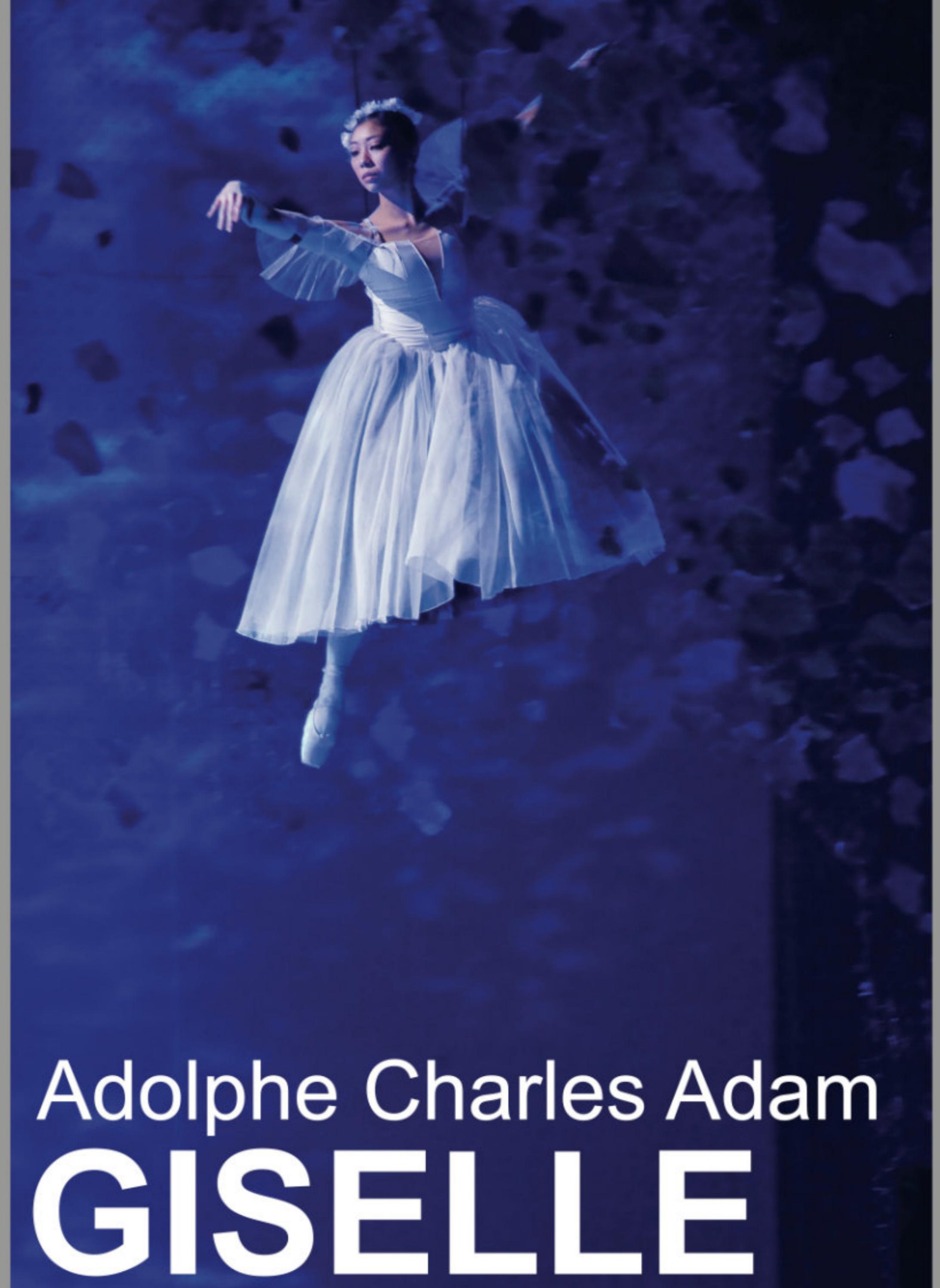
Štátne divadlo Košice a Slovenské národné divadlo, 2010
Silvia Nájdená, Sergej Jegorov

Štátne divadlo Košice a Slovenské národné divadlo, 2010
Eva Jenčková, Viola Mariner

Štátne divadlo Košice, 2000
záber z inscenácie

Adolphe Charles Adam **GISELLE**

Štátne divadlo Košice a Slovenské národné divadlo, 2010
Reona Sato

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Slovenské národné divadlo, 2016
kostýmové návrhy Luca Dall'Alpi

Slovenské národné divadlo, 1990
Nora Gallovičová, Jozef Dolinský ml.

Adolphe Charles Adam **KORZÁR**

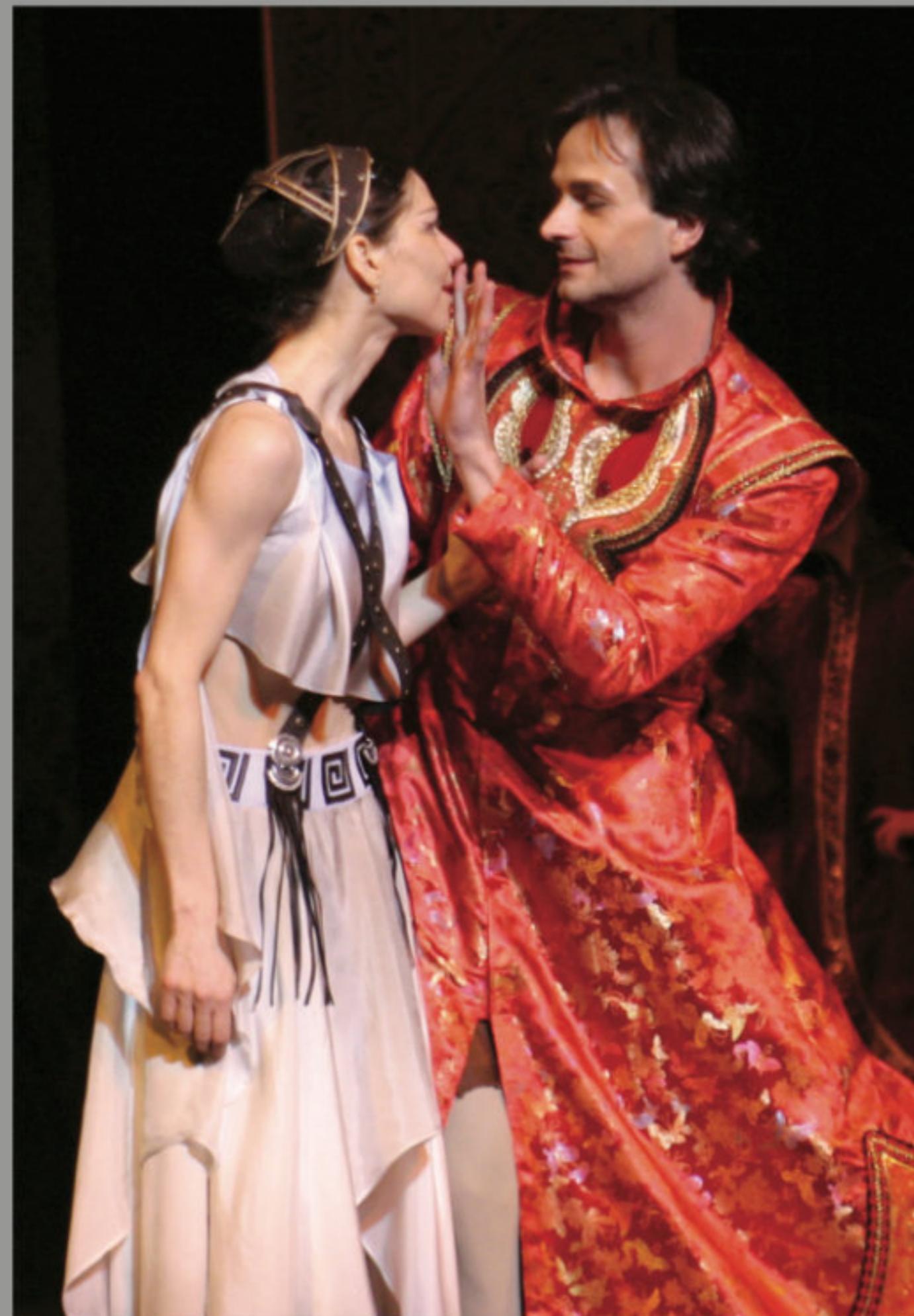
Slovenské národné divadlo, 2005
Klaudia Bittererová

Slovenské národné divadlo, 2005
Klaudia Bittererová, Adrian Ducin

Slovenské národné divadlo, 2005
záber z inscenácie

Slovenské národné divadlo, 2005
Jozef Dolinský ml., Nikoleta Stehlíková

Slovenské národné divadlo, 2015
Romina Kolodziej

Slovenské národné divadlo, 2015
Romina Kolodziej

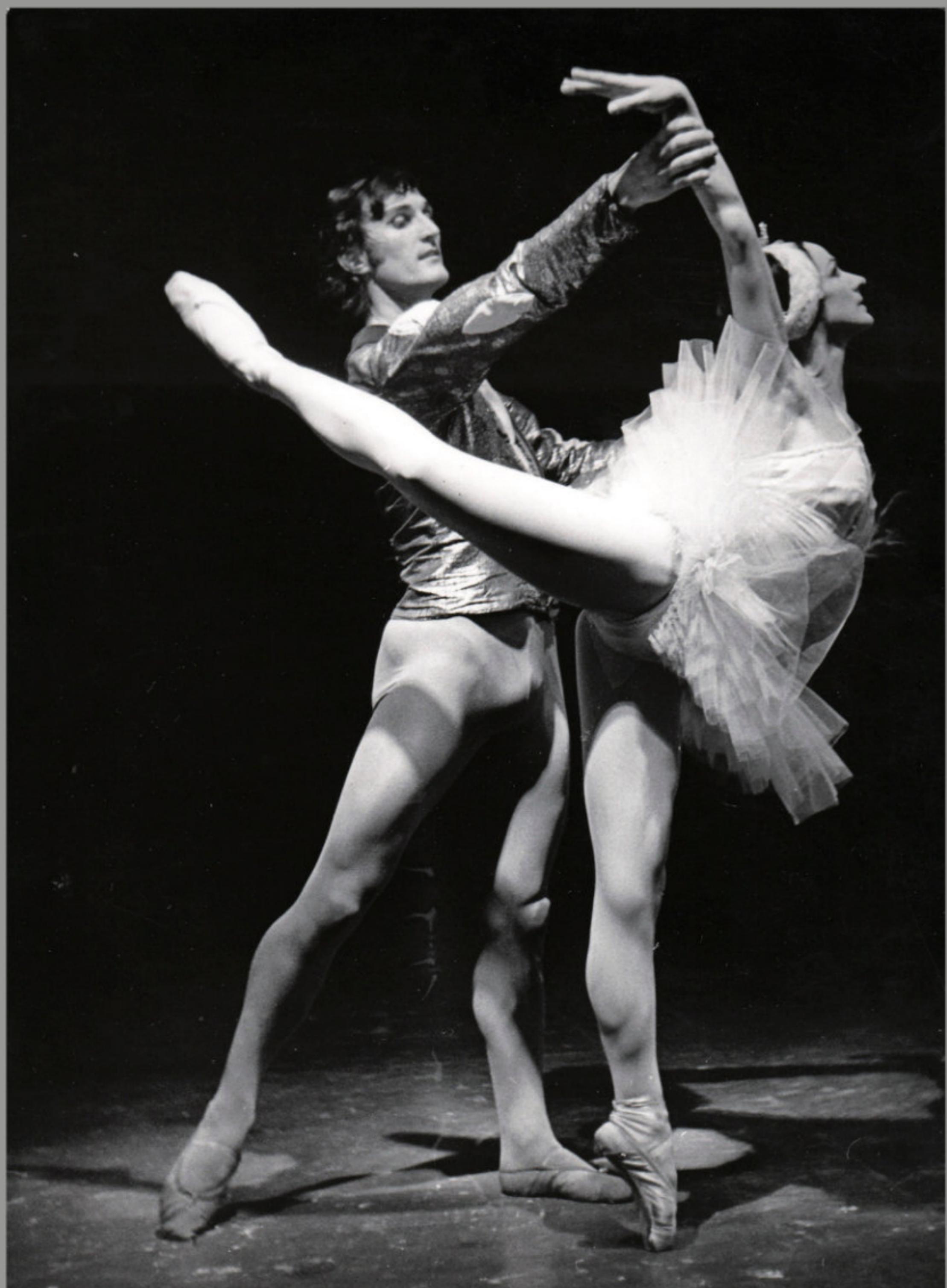

Slovenské národné divadlo, 1947
Eliška Slancová

Slovenské národné divadlo, 1947
Eliška Slancová

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Slovenské národné divadlo, 1964
Ján Haľama, Žofia Červeňáková

Piotr Il'ič Čajkovskij
**LABUTIE
JAZERO**

200

Slovenské národné divadlo, 1953
Alica Oppenheimová, Ján Mňáčko, Trúda Tašká, Jozef Zajko, Henrich Hoffstädter,
Alica Flachová

Slovenské národné divadlo, 1964
Žofia Červeňáková, Titus Pomšár

Slovenské národné divadlo, 1972
Zoltán Nagy, Gusta Herényiová

Slovenské národné divadlo, 1953
Jarmila Manšingrová-Kúrová, Jozef Zajko

Štátne divadlo Košice, 1948
Rudolf Macharovský

Piotr Iljič Čajkovskij **LABUTIE JAZERO**

Štátne divadlo Košice, 1957
Silvia Colombová, Pavol Lukáč

Štátne divadlo Košice, 1957
Silvia Colombová, Pavol Lukáč

Štátne divadlo Košice, 1953
Vlasta Potašová, Hilda Kmecová Hauptová

Štátne divadlo Košice, 1972
Jana Gogová, Peter Dúbravík

Štátne divadlo Košice, 1972
Želmíra Kúdelová, Andrej Halász

Štátne divadlo Košice, 1985
Kristína Lučková, Vlastimil Harapes

Štátne divadlo Košice, 1985
Erika Lišková, Vlastimil Harapes

Štátne divadlo Košice, 1985
Kristína Zárubová, Ľubomír Ačai

Štátne divadlo Košice, 1985
Kristína Zárubová, Miloš Lučka

Slovenské národné divadlo, 2016
Maria Rudenko, Artemyj Pyzhov

Piotr Il'jič Čajkovskij **LABUTIE JAZERO**

Slovenské národné divadlo, 2014
Andrej Szabo

Štátne divadlo Košice, 2005
Pas de quatre malých labutí

Slovenské národné divadlo, 1991
Veronika Iblová, Libor Vaculík

Slovenské národné divadlo, 1985
Miroslav Štauder, Miklós Vojtek

Slovenské národné divadlo, 1991
Nora Gallovičová

Slovenské národné divadlo, 1956
Zlatica Vincentová

Slovenské národné divadlo, 1992
záber z inscenácie

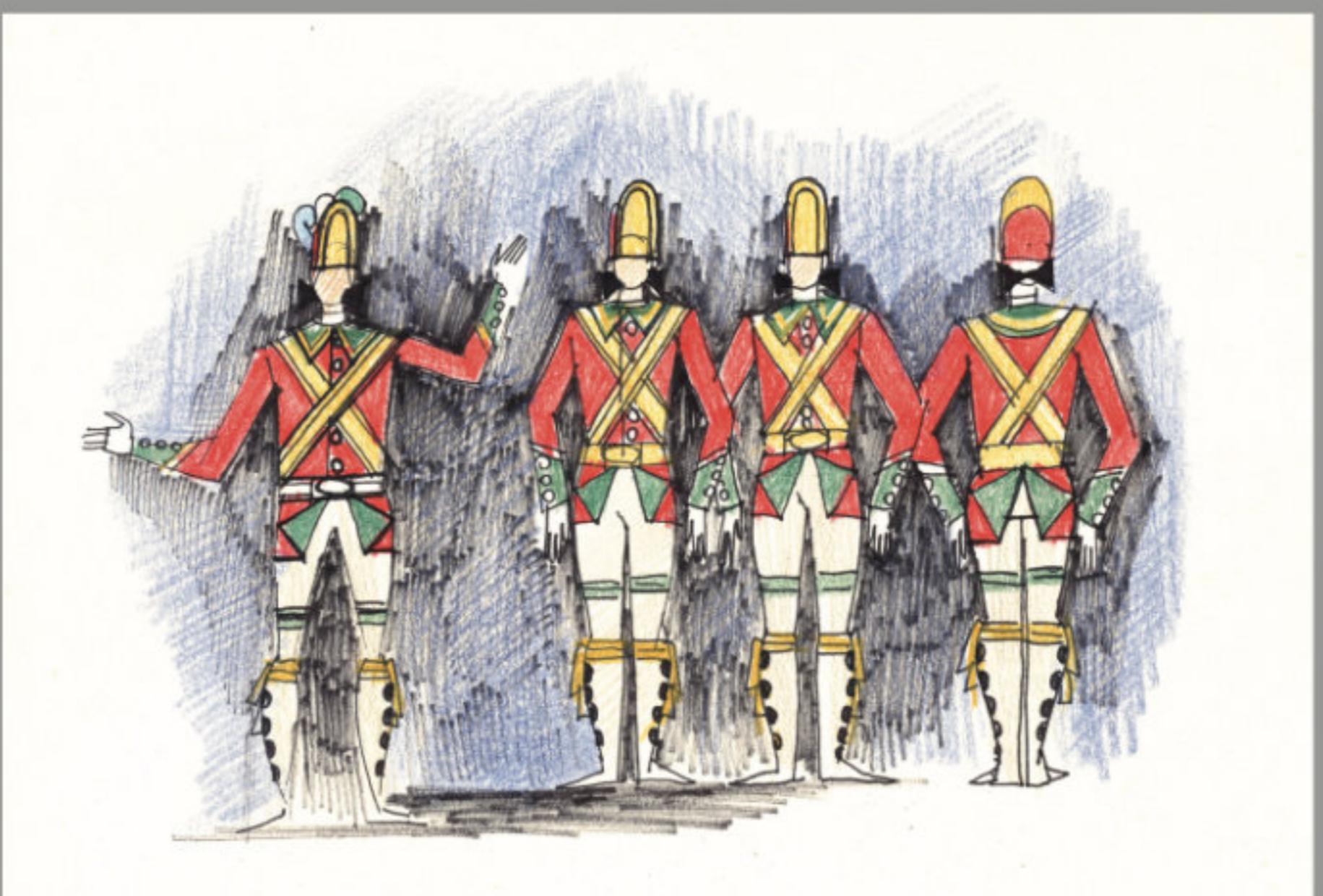
Piotr Il'jič Čajkovskij **LUSKÁČIK**

Slovenské národné divadlo, 1981
Zoltán Nagy, Eva Horáková

Slovenské národné divadlo, 1981
Gabriela Záhradníková, Juraj P. Plavník

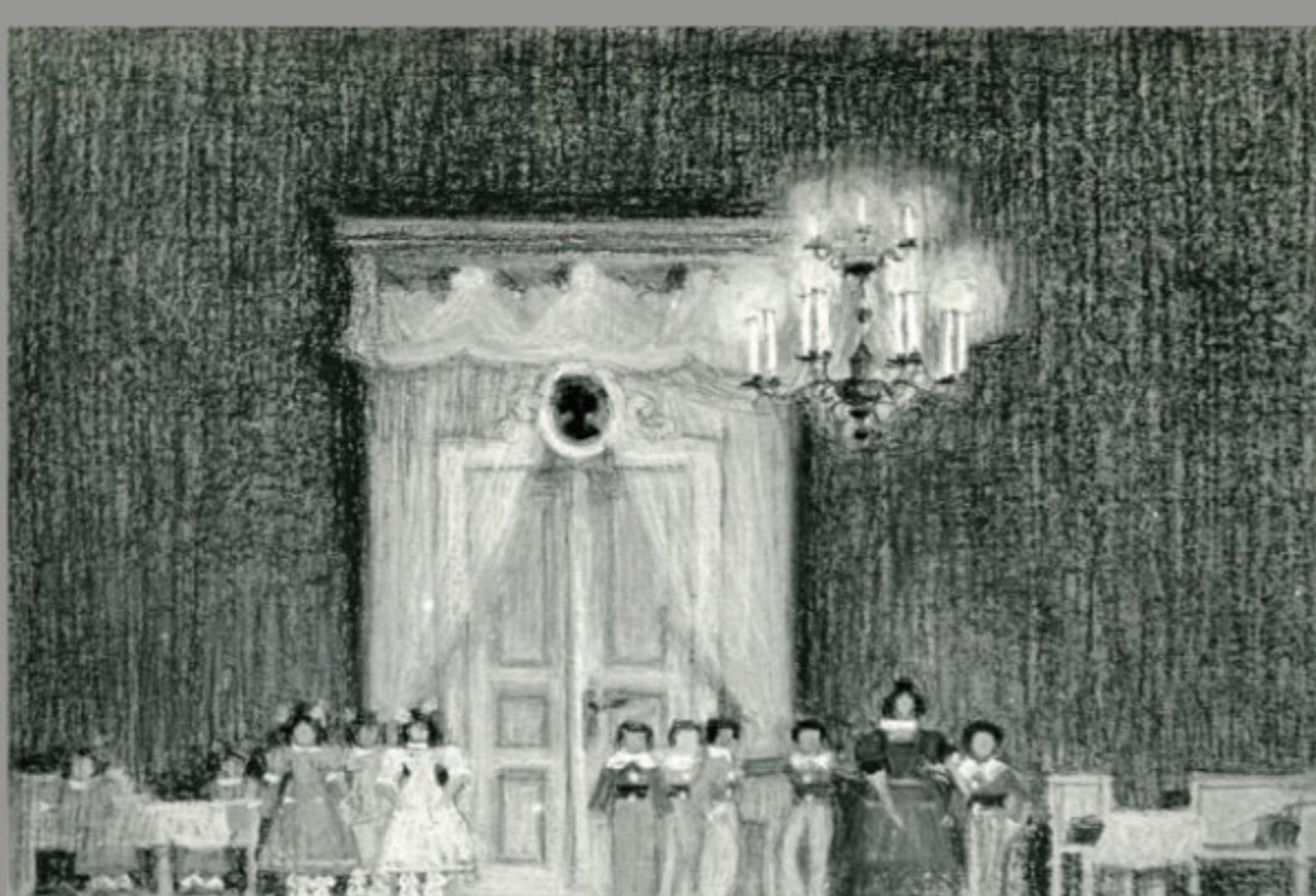
Slovenské národné divadlo, 1981
návrhy kostýmov Ludmila Purkyňová

Slovenské národné divadlo, 1992
Nora Gallovičová, Jozef Dolinský ml.

Slovenské národné divadlo, 2013
Viola Mariner, Martin Kreml

Slovenské národné divadlo, 1956
návrh scény Pavol Mária Gábor

Slovenské národné divadlo, 1928
Olga Janotová

Piotr Il'jič Čajkovskij **LUSKÁČIK**

Východoslovenské štátne divadlo, 1996
Lenka Teigiszerová

Štátne opera Banská Bystrica, 2001
záber z inscenácie

Štátne divadlo Košice, 1978
Eva Šekýříková, Libor Vaculík

Štátne divadlo Košice, 1962
Zuzana Borhyová-Kleinová, Ján Žilák

Štátne divadlo Košice, 1978
Jana Gogová, Gabriel Bidovský

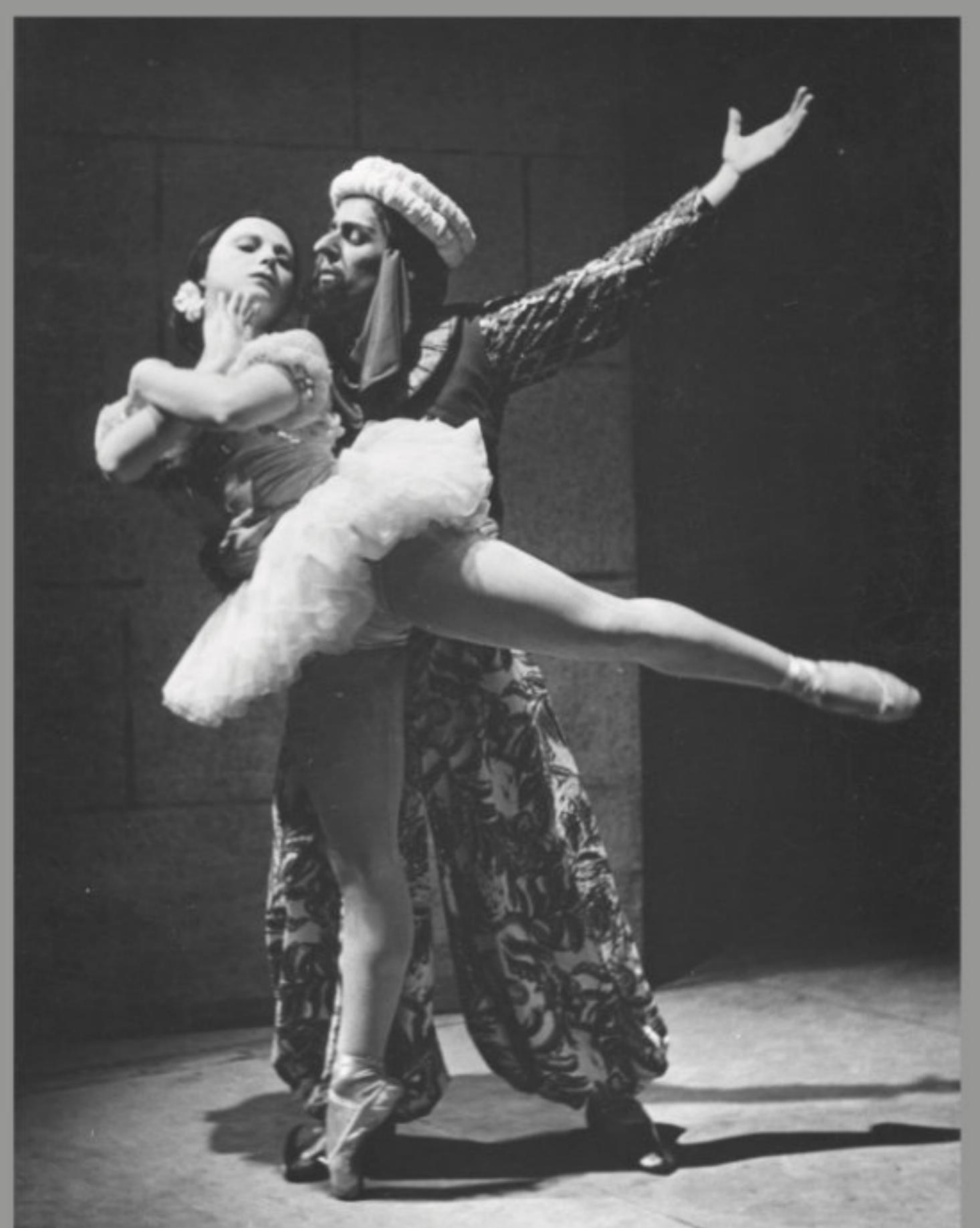
Východoslovenské divadlo Košice, 1996
Radovan Vagač, Lenka Teigiszerová

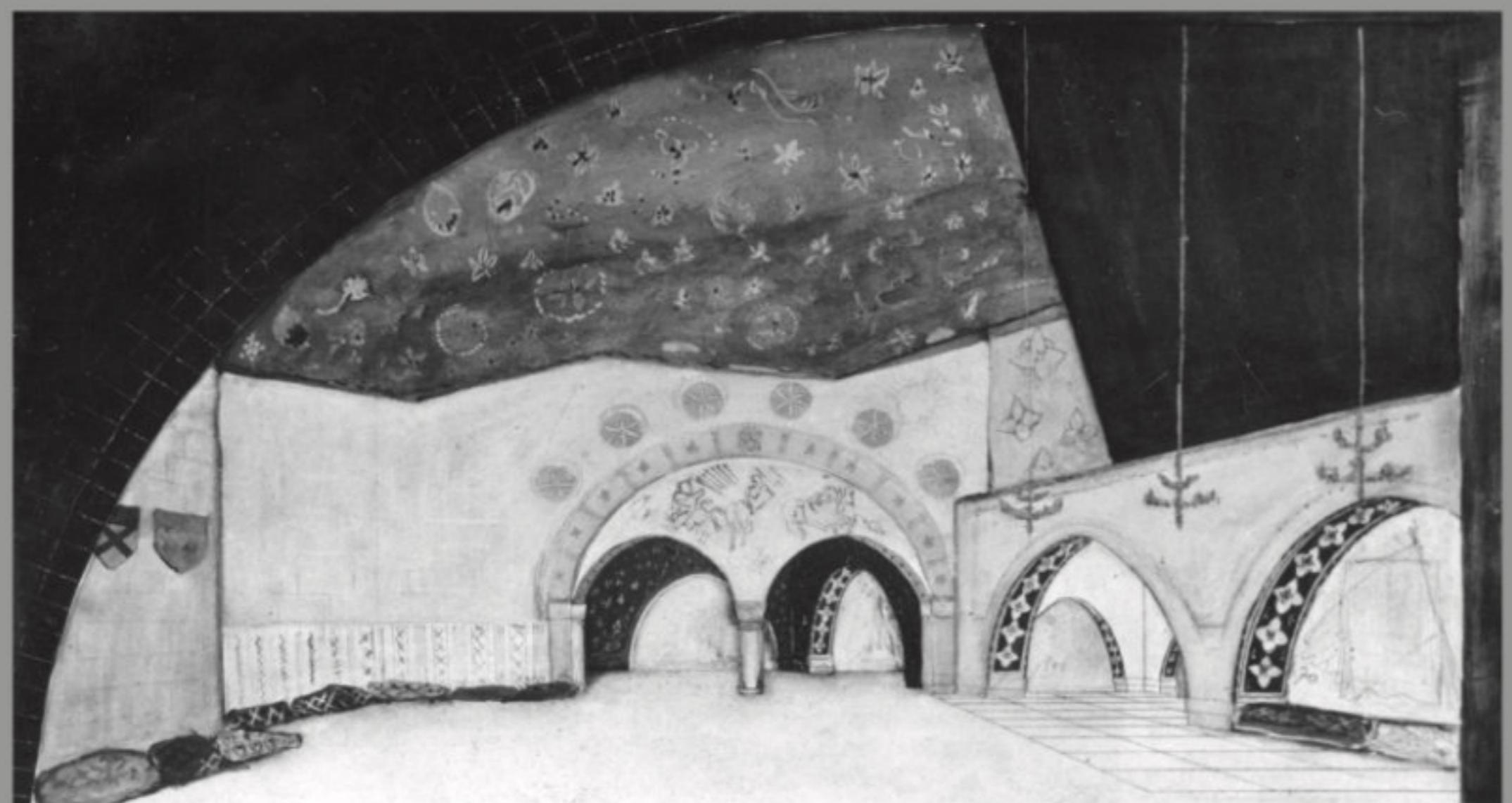
Východoslovenské divadlo Košice, 1996
záber z inscenácie

Slovenské národné divadlo, 1950
Elena Sepeši, Jarmila Manšingrová, Tamara Isičenko, Gusta Starostová-Herényiová, Alica Flachová-Pastorová

Slovenské národné divadlo, 1950
Trúda Tašká, Milan Herényi

Slovenské národné divadlo, 1950
návrh scény Richard Pastor

Alexander K. Glazunov **RAYMONDA**

Slovenské národné divadlo, 1950
Trúda Tašká, Vladimír Marek

Štátne divadlo Košice, 1961
Juraj Colombo

Štátne divadlo Košice, 1986
Lena Kepešová, Jana Magdolenová, Erika Nová, Gabriela Škorodenská Bidovská

Slovenské národné divadlo, 2007
Cosmina Zaharia

Slovenské národné divadlo, 2007
Lucia Macíková, Roman Novitzky

Štátne divadlo Košice, 1970
Želmlíra Kúdelová, Andrej Halász

Slovenské národné divadlo, 1968
Danica Pilzová, Eva Kyovská

Štátne divadlo Košice, 1990
Alena Pakesová, Ľubomír Ačai

Piotr Il'jič Čajkovskij **SPIACA KRÁSAVICA**

Štátne divadlo Košice, 2013
Ami Fujikawa, Jozef Marčinský, Natalia Bajin Litvinova

Slovenské národné divadlo, 2008
Kristína Luptáková, Oliver Jahelka

Slovenské národné divadlo, 2012
Peter Dedinský

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Slovenské národné divadlo, 2004
Cosmina Zaharia, Martin Blahuta

Slovenské národné divadlo, 2011
Sarah Millner, Viktória Árvová

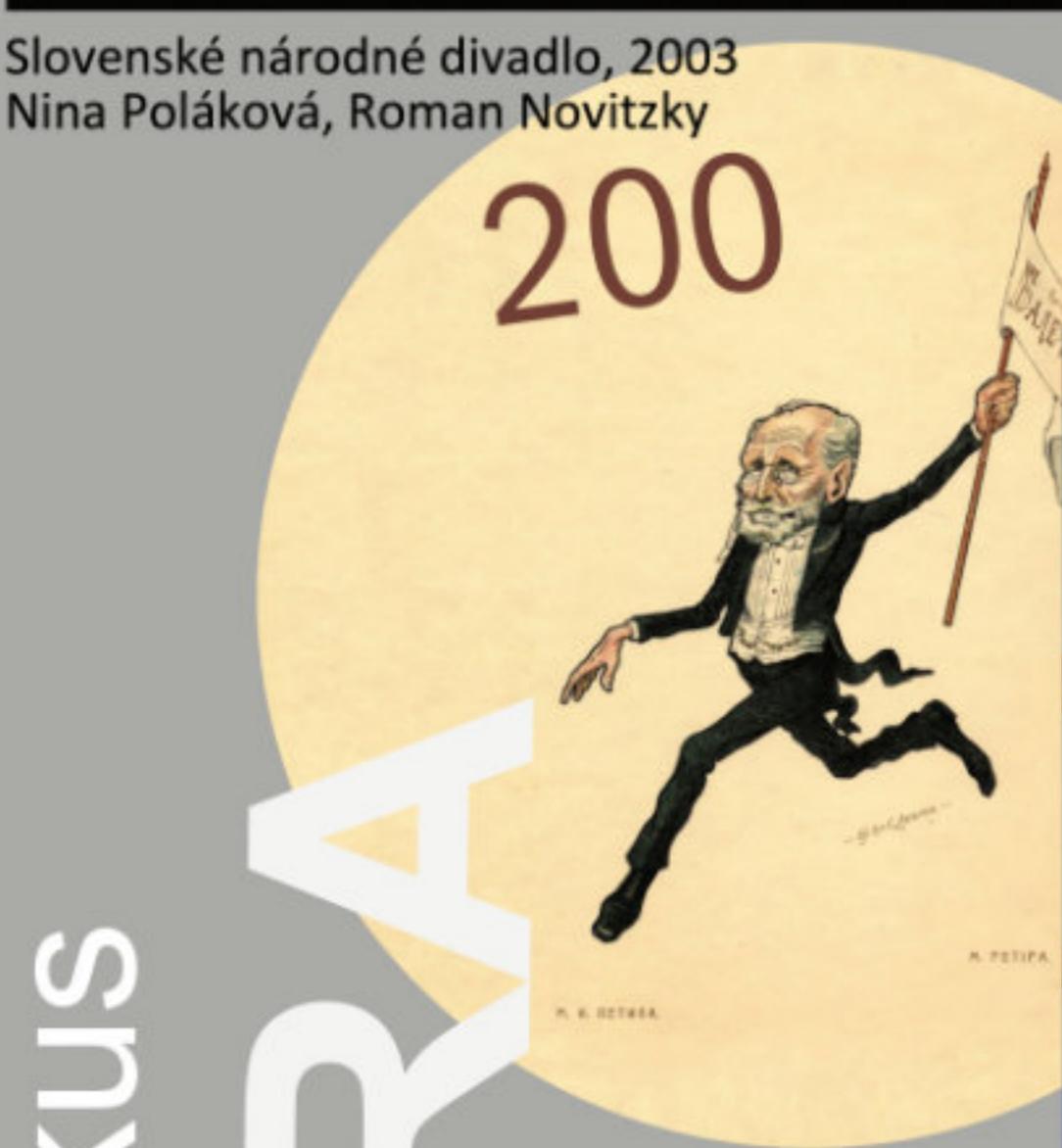
Slovenské národné divadlo, 2003
návrhy kostýmov Jozef Jelínek

Slovenské národné divadlo, 2003
Nina Poláková, Roman Novitzky

Slovenské národné divadlo, 2003
Nina Poláková, Viktória Šimončíková

Ludwig Aloisius Minkus **BAJADÉRA**

Štátne divadlo Košice, 2015
Inessa Yagolnik

Slovenské národné divadlo, 2003
Nikoleta Stehlíková, Daniel Slabý

Štátne divadlo Košice, 2015
Ami Fujikawa

